

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Adély Janáčkové

Peklo a ráj v imaginaci florentských autorů 13.-15.století

Vypracovala: Lucie Doležalová

Předložená práce se v rámci bakalářských prací na FHS jednoznačně řadí k těm nadprůměrným. Studentka si kladla otázky a zodpověděla je vlastním terénním výzkumem a argumentací za použití množství cizojazyčných pramenů, což je chvályhodné. Práce je přehledně strukturována a psána pěknou srozumitelnou češtinou s velmi málo chybami. Protože ale jde o oponentský posudek, zaměřím se zde na kritiku práce.

Studentka na str. 8 formuluje téma takto: „Ústřední otázkou této práce tedy je: *Byl Dante inspirován a byl inspirativní?*“ Tato formulace se mi nezdá šťastná – odpověď je samozřejmě ANO. Ve skutečnosti si studentka v práci klade dvě mnohem specifitější otázky (byť i ty již byly v předchozím bádání projednávány): vliv florentského baptisteria na Dantovu Komedii, a naopak vliv Dantovy Komédie na vizuální umění ve Florencii do 15. století.

Studentka dochází k vlastním závěrům, které se do jisté míry liší od závěrů předchozího bádání nebo jej zpřesňují. Studentka důkladně popisuje nejprve Dantův život a Komedii (správně cituje nejen z českého překladu, ale také z originálu), poté vybraná florentská díla včetně okolností jejich vzniku a ikonografické analýzy. K vlastní srovnávací analýze, která představuje její osobní postřehy a přínos práce, se dostává pouze krátce v závěrech jednotlivých kapitol. V tomto vidím hlavní slabinu práce, která tak je příliš popisná a málo analytická. Protože je však práce rozsáhlejší, než je u bakalářských prací běžné, není to nakonec problém – v obvyklé bakalářské práci by vlastní analýza nebyla delší a podrobnější. Přesto bych studentce do budoucna doporučila propojit popis s analýzou, vynechat popisné prvky, které nejsou pro vlastní práci relevantní, a soustředit se na podrobný rozbor prvků, které relevantní jsou. V současné podobě mapuje práce velké množství děl a témat, poukazuje na řadu velmi zajímavých detailů a myšlenek, ale chybí podrobná analýza a pečlivě vystavěná argumentace.

Kapitola 7, „Vybrané příklady odkazů Danta ve Florencii,“ poněkud mate názvem (výraz „odkazů Danta“ není jednoznačný) a není v současné podobě pro práci relevantní. Mohla být účelněji začleněna do celkové koncepce práce – např. dobová recepcce Danta jako osobnosti versus recepcce jeho díla.

Práce s literaturou je dobrá, pouze v některých případech studentka zmiňuje literaturu, neprozrazuje ale nic bližšího o jejím obsahu. Měla by daná díla nejen zmínit, ale také sdělit, v čem spočívá jejich přínos, zda souhlasí s názory jejich autorů, nebo ne. Např. na str. 8 studentka píše: „Této tematiky se dotkl významný český estetik dr. Jaroslav Hruban v článku *Ravenské mosaiky v „Božské komedii“* ve sborníku *Dante a Češi*, který vyšel v roce 1921 k 600. výročí *„úmrtí největšího křesťanského pěvce“*. V tomto článku se vyjadřuje k potencionálnímu vztahu mezi mozaikami a Dantovými verši.“ Z této formulace není vůbec jasné, jak se ke vztahu

mezi mozaikami a verši Hruban stavěl. Podobně na str. 9: „Sborník *Dante. Da Firenze all'Aldilà* vyšel ku příležitosti třetího setkání dantistů z celého světa, které se konalo ve Florencii v roce 2000. Težištěm profesního zájmu profesorky L. Battaglia Ricci jsou fresky v Camposantu v Pise.“ Atp.

Ke kapitole 6.3 mohla studentka použít studii Maria Prokopp: *Dante e la Pittura del Trecento Nardo di Cione: Gli Afferischi Della Cappella Strozzi Santa Maria Novella, Firenze, 1352-57*, která je dostupná na internetu http://archive.fondazione-delbianco.org/accademici/prokopp_IT.htm, a která podle mého názoru provádí srovnání fresek s Komedii uceleněji, než se zde daří studentce.

Další drobnosti:

Autorka opakovaně mluví o „ilustracích“ Dantova pekla ve středověkých rukopisech, správně by ale měla používat slovo „iluminace“.

Je zde mnoho chyb v přepisu nápisů:

Str. 47 a 49 – postava, kterou polyká Lucifer, je podle autorky označena nápisem Givoa. Jde, jak správně píše, o Jidáše, nápis na fresce je ale ve skutečnosti „Giuda“ („u“ je zde psáno jako „v“ a „d“ je minuskulní, s horní nožičkou položenou vlevo).

Str. 63 – správně má znít: „Ascendant gentes in valle losaphat quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes.“ A „Sedebit super sedem maiestatis et iudicabit bonos et malos.“ „percipite“ místo PCIPITE, „ite maledicti in ignem“ místo „I TE MALEDICTI I IGNE“, „Mt XXV capitulo“ (25. kapitola evangelia podle Matouše) místo „M.XXV.C“ atp. (tyto zápisy obsahují řadu typických zkratk, které je ale při přepisu třeba rozepsat).

Str. 47 „AVAR-ITIA“ bych nerozdělovala, ale napsala prostě AVARITIA – ani jiné případy, kdy je slovo rozděleno a část začíná na novém řádku, studentka takto neevduje, a čtenáře to v této podobě jen mate.

Str. 39 na mozaice je skutečně čitelné pouze „ossidete preparatum“, nicméně je zřejmé, že bylo míněno „possidete“, je třeba napsat „<p>ossidete“. Nápis jinak nedává smysl.

Str. 11: „optické verše“ je podle mě vazba, která se nepoužívá a čtenáři implikuje spíš verše ve stylu *carmina figurata*. Studentka asi myslí verše, které popisují skutečnosti, které lze snadno vizualizovat?

Str. 17: „rozsahem tematik“ – nevím, jak se liší „tematika“ od „tématu“, dala bych prostě „rozsahem témat“.

Str. 18: „zdobných iniciálů“ – správně je „zdobných iniciál“

Str. 33, pozn. 108: bylo by třeba uvést zdroj, pro středověk obecně takové tvrzení neplatí.

Str. 34: „Po morové epidemii vzniklo také jakési elitní postavení chudiny před Posledním soudem, protože trpěli již za svého života, takže jim byla dána určitá větší šance.“ Tvrzení je třeba podpořit alespoň odkazem na literaturu, není evidentní a jistě šlo o proces, ne stav.

Str. 39: „Vyobrazený Kristus soudce má christomorfní rysy.“ Vynechat ve větě „Kristus“, jinak je to definice kruhem.

Str. 41: „rukopis GR.74 v Paříži“ – rukopis takto není dostatečně identifikován, jde o rukopis pařížské Národní knihovny, a bylo by dobré přidat i folio. (Nebo celou větu vyhodit, stejně je převzatá ze sekundární literatury a samotnou argumentaci nikam neposouvá.)

Str. 49: „Rychlý společenský vzestup obchodníků ve vrcholném středověku šel ruku v ruce s vývojem neřestí.“ – „vývoj neřestí“ zní zvláště, přeformulovala bych.

Str. 59: „Od tohoto vyobrazení Posledního soudu dále můžeme pozorovat nápadné stylistické inovace v měkkém zobrazení andělů tančících v kruhu, v elegantních a jemných liniích ovlivněných francouzskou gotikou, ve „sladké“ spiritualitě a v modulaci světla a stínu.“ Je potřeba podpořit odkazem na sekundární literaturu – jistě nepochází ze studentčiny hlavy.

Str. 59-60: „Výjev ráje se zdá být inspirován klasickými zdroji jako je Platónova Ústava, kde je pojednáno mimo jiné o nesmrtelnosti duše. ... Tento výjev radostného shledání se však někde objevuje i v Komedii, jedná se pravděpodobně o stejný inspirační zdroj.“ Jde o velmi zkratkovitý, nijak nepodložený závěr, buď bych rozvedla, nebo vypustila.

Gramatických chyb a překlepů je v práci minimum, např. str. 8: „v Ravěnně“, str. 9: „věoval“, „se věnuje Dantovo Komedii“, str. 28: „Florenciia“, str. 32: „Dantovo prosbě“, str. 44: pravděpodobně se jedná o františkána“, str. 56: „s Danvotou Komedii“, str. 69: „ve zlacaných kostkách“, „Lusiferových“, str. 70: „výsldekem“ atp.

Otázky k obhajobě:

1. Je fakt, že se vliv Dantovy Komédie projevuje ve vizuálním umění deset let po jejím vzniku, překvapující? Srovnajte s jiným příkladem vlivu textu na vizuální umění (ideálně ve 14.století) – s jakým časovým odstupem se vliv obvykle projevuje?
2. Je nepochybné, že vizuální umění bylo ovlivněno *textem* Komédie? Tedy, že daní umělci Komedii skutečně sami přímo četli?
3. Na str. 50 píšete: „V této kompozici se poprvé nacházejí vysvětlující popisy.“ To je velmi zajímavé a mohlo být pojednáno podrobněji – obecně při srovnávání slova a obrazu je zajímavé užití slova v rámci obrazu. Můžete o vysvětlujících popisech v rámci středověkých zobrazování pekla a ráje a o jejich případném ovlivnění Komedii říci více?
4. Na str. 70 píšete: „Výraznějších vlivů Komédie si můžeme všimnout až na vyobrazení pekla v cappella Strozzi di Mantova v bazilice Santa Maria Novella z let 1354 – 1357. Zajímavá je absence Danta (postavy) a Vergilia...“ Tomuto tématu jste se v práci souhrně nevěnovala: vyobrazení pekla po Komedii tedy obvykle zahrnují postavu Danta a Vergilia? Od kdy přesně? A v jakých formách?

Celkově chválím velmi podrobný vlastní výzkum a obeznámení se s bohatou zahraniční literaturou, představení širokého kontextu, pečlivý popis a vlastní názor. Srovnávací analýza mohla být podle mého názoru podrobnější a lépe integrovaná do těla práce. V kontextu bakalářských prací jde nicméně o práci vynikající svou kvalitou. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **výborně**.

Lucie Doležalová

V Brně, dne 5.8.2018